

Evolució del règim municipal català a l'Edat Mitjana

ENS hem acostumat a mirar les institucions tal com són avui, sense considerar que han hagut de passar per llargs processos i sèries transformacions abans d'arribar al desenvolupament en què se'ns presenten actualment. Això és el que veurem esquemàticament en el cas del municipi.

Roma organitzava l'Imperi per un sistema de colònies, donant-les-hi a cada una un règim estructural i d'actuació a l'estil de la Ciutat. Però, vingut el rompiment de l'Imperi romà, va desaparèixer aquesta organització i el mateix municipi com a unitat territorial, segons opina Sánchez-Albornoz.

Troblem els primers puntetjos d'un nou municipi a l'Alta Edat Mitjana, segles X^e - XIIe. Les necessitats econòmiques foren les que van donar l'impuls.

Hi havia a Catalunya una economia veïnal, —com ens ensenya Vicens Vives—, organitzada de dues maneres diferents: en els territoris menys romanitzats la comunitat s'agrupava entorn d'un «castrum» (castell), en el que hi havia el feudal o un seu representant. I en els més romanitzats es formaven viles entorn d'una parròquia, sota jurisdicció eclesiàstica, per tant.

Així naixeren unes petites unitats veïnals, que, en necessitat de construir un mercat, varen haver de pensar en prendre una organització.

Hi havien dos tipus de mercat: l'urbà i el rural, i aquest es sub-divideix en setmanal i anyal, que és el que s'ha anomenat fins ara «fira». A les primeres lleis escrites catalanes ja hi trobem mesures sobre la seguretat dels camins, per a protegir la constitució dels mercats.

Les comunitats veïnals comencen, doncs, a sostreure's molt lleugerament encara, a l'autoritat dels delegats dels comtes, que havien tingut a llurs mans fins aleshores poder polític i administració, la rudimentària administració de l'època.

En un principi es reunien tots els veïns, el que anomenaven consell. Tractaven de l'organització del mercat, dels regadius, ordenació de pastures i boscos. Més tard sols hi anaven els «boni homines», els més importants del lloc, i s'acabà elegint uns «Síndics», delegats del consell que exercien aquestes funcions durant un temps determinat.

Aquestes atribucions assenyalades són tan poc importants com poc important és la vida econòmica de la comunitat; però es un primer pas.

A mitjans del segle XIIe, —i anem sempre als fenòmens econòmics en